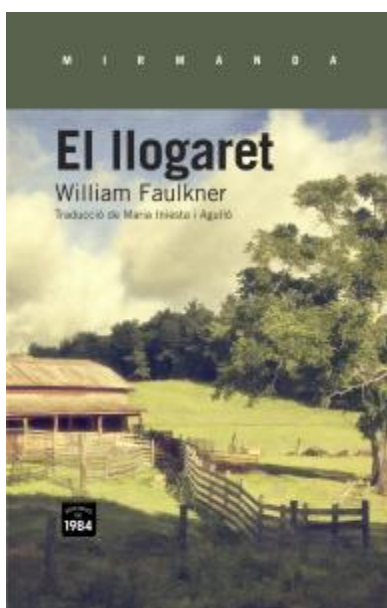

La sang és espessa i la terra està plena de ràbia.

Benvinguts a Yoknapatawpha.

Marina Porrás sobre EL LLOGARET, de Faulkner. [El Matí Digital]

“Sento que aquest premi no m’ha estat atorgat a mi com a home sinó a la meua obra – una obra que és una vida de feina en l’agonia i l’esforç de l’esperit humà per crear a partir d’ell alguna cosa que abans no existia. (...) Crec que l’escriptor ha d’aprendre que la més vil de totes les coses és tenir por; i havent-ho après, oblidar-ho per sempre, i no deixar al seu escriptori res que no siguin les velles certeses i les veritats del cor, les velles veritats universals sense les quals qualsevol història és efímera i està condemnada al fracàs – l’amor i l’honor i la pietat i l’orgull i la compassió i el sacrifici. Fins que no ho faci d’aquesta manera l’escriptor treballa sota una maledicció. No escriu sobre l’amor sinó sobre la luxúria, sobre derrotes en les quals ningú no hi perd res de valuós, sobre victòries sense esperança i, encara pitjor, sense pietat ni compassió. Les seves afliccions no afligeixen els ossos de l’univers, no deixen cicatrius. No escriu des del cor, escriu des de les glàndules (...) Jo crec que l’home no tan sols resistirà sinó que perviurà. L’home és immortal no perquè tingui entre totes les criatures una veu inexhaurible, sinó perquè té ànima, un esperit capaç de compassió i sacrifici i perseverança. La tasca del poeta, de l’escriptor, és escriure sobre aquestes coses. L’escriptor té el privilegi d’ajudar l’home a resistir elevant-li el cor, recordant-li el coratge i l’honor i l’esperança i l’orgull i la compassió i la pietat i el sacrifici que han estat la glòria del seu passat. La veu del poeta pot ser el pilar que ajuda l’home a resistir i perseverar”.

Aquestes frases són fragments del discurs pronunciat per **Faulkner** a Estocolm quan recollia el premi Nobel de Literatura l’any 1949. Escriure a partir d’aquell moment com si Faulkner no hagués existit em sembla que és, com a mínim, deshonest. Faulkner amb la seva obra torna a centrar el focus d’atenció en allò essencial: l’home i les seves veritats universals. Escriure alguna cosa que no aspiri acostar-se això senzillament no té cap sentit.

El llogaret és la primera part d’una trilogia que narra l’auge i la caiguda d’en Flem Snopes. En aquesta novel·la ens trobem com de costum entre la misèria i la pols del fictici comtat de Yoknapatawpha, al sud dels Estats Units. La novel·la transcorre al Revolt del Francès, un poblet habitat per la pobresa i l’escassetat, colpejat per hiverns implacables i estius secs que no s’acaben mai. La família Snopes es trasllada al Revolt i amb ells arriben els xantatges, els odís i els jocs tramposos que permetran a l’home sense

escrúpols que és Flem Snopes fer-se l'amo del poble. Si Flem és el protagonista, en Ratliff, un venedor de màquines de cosir, és el personatge que teixeix tota la narració – un tafaner que gràcies a la feina de comerciant se'n va i torna del Revolt del Francès i permet a Faulkner les el·lipsis, els canvi de focalització i de registre i fa que 'El llogaret' encaixi com un tot sense que ens n'adonem que en realitat està format per quatre contes independents.

En aquesta novel·la Faulkner ens ensenya com domina com cap altre escriptor la part fosca dels homes. Al Revolt del Francès no és que els homes siguin dolents per naturalesa, és que "s'han avinagrat". Aquesta degradació moral que infecta tot el poble s'anirà estenent al llarg de la narració entre els personatges. La cobdícia i l'afany pels diners aniran empenyent els habitants del poble cap a un mecanisme obscur en el que tan sols se salva qui té més traça en l'art de l'engany. Hi ha també en tots els seus homes, i és per això que Faulkner és tan brutal, una veritable desgana davant la vida, un desencant irremeiable davant el pas del temps, "un esgotament indòmit i implacable". Els personatges no tenen cap esperança, cap il·lusió, viuen tot veient passar el temps, anant cap a enlloc, i aquesta resistència estoica que els permet viure en l'absència de sentit és en molts casos l'origen de la seva maldat: "aquella exasperació encesa que no era ràbia sinó menyspreu salvatge i llàstima per tota la carn cega capaç de sentir pena i esperança".

Aquesta resistència en l'absència de sentit fa que la violència creixi de manera inevitable. En una cèlebre entrevista, a Faulkner li comenten: "es diu que com a escriptor vostè està obsessionat amb la violència". Ell respon: "això és com dir que el fuster està obsessionat amb el seu martell". Però efectivament hi ha a 'El llogaret' una violència implacable, instintiva, de la qual ningú se'n pot desfer. Això és en part perquè tots aquells homes comparteixen la impressió que cal sentir alguna cosa. És preferible sentir alguna cosa dolenta a no sentir res de res: "Ara de vegades ni tan sols desitjava fer-li l'amor sinó fer-li mal, veure brollar i córrer la seva sang, veure com aquella cara serena es contreia sota la seva fins a dur la marca indeleble del terror i del turment; deixar-hi alguna marca indeleble i després contemplar com deixava fins i tot de ser una cara". El Revolt del Francès és un ambient dur perquè aquesta necessitat de sentir esdevé aquí molt salvatge: en un lloc on res té sentit s'extremen tan la bondat com la maldat, el paradís i l'infern, i Faulkner duu aquesta dicotomia tan lluny com pot.

Dins la novel·la hi ha una figura que per si sola mereixeria l'entrega del Nobel: l'Eula Varner. L'Eula, la filla petita de setze germans, és com un element mitològic i encara no té tretze anys quan ens la presenten: "semblava un ésser que no visqués integrat en el seu món contemporani, sinó que més aviat existís en un buit ple de vida en el qual els dies se succeïen els uns als altres com esmoreïts rere una pantalla de vidre insonoritzada on ella parava l'orella, amb un desconcert sorrut, amb una saviesa cansada, heretada de tota la maduresa mamífera, al creixement dels seus òrgans (...) ja de ben petita, sabia que no volia anar enlloc, que al final de qualsevol progressió no hi trobaria res de nou ni d'insòlit, que arreu i sempre un lloc era exactament igual que un altre". Aquesta figura dionisiaca, repulsiva i atractiva alhora, és un dels pols de poder de l'imaginari de la narració: "Tan bon punt passa pel costat de qualsevol cosa que dugui pantalons llargs comença a deixar anar un no sé què! Oloro-ho, si se sent! Se sent a més de tres metres! (...) ja als nou, deu i onze anys era massa noia – massa cama, massa pit, massa natja, massa carn de femella mamífera que, en conjunció amb l'horròsena senalla d'hule que li feia de cartera d'escola, es

convertia en un esperpent i una paradoxa de la idea d'educació (...) emanant aquell halo insultant d'ésser viu, d'existència, que sobresortia de la roba que duia sense poder fer-hi res, ni tan sols preocupar-se'n”.

Igualment poderosa és la figura de l'idiota, un personatge que Faulkner domina a la perfecció. Apareix a l'inici d'un capítol i triguem unes quantes pàgines a endevinar que el que semblen les impressions d'un cavall ajagut al camp és en realitat el relat dels moviments d'un deficient mental que està enamorat d'una vaca i la persegueix pel camp i el riu per posseir-la. De fet, l'amor és tractat com un lligam d'esclavatge, un sentiment de possessió i d'assimilació, no tan sols de la dona cap a l'home sinó en totes dues direccions, com si fossin una espècie incapaç d'assumir l'afecte de manera natural. Hi ha a la novel·la històries entre un cavall i el seu amo que expressen més amor que cap relació entre humans.

‘El llogaret’ tampoc funcionaria sense l'espai mític que és Yoknapatawpha. L'aire és calent, és dur, és irrespirable, i aquest ambient permet a Faulkner la creació de paisatges bíblics on l'autor es recrea en cada moment del dia: anota la transformació del capvespre en nit o de l'albada en matí en frases llarguíssimes on controla al detall la respiració del lector. També les estacions marquen el ritme no tan sols temporal sinó moral de tots els personatges, i és que el lloc on viuen, la terra, no és una circumstància sinó una condició. Casa és allò inevitable: és un imperatiu. Es narra la història d'alguns personatges que intenten fugir del Revolt del Francès i hi acaben tornant. No perquè ho decideixin sinó perquè no tenen cap altra opció: “aquella terra l'havia engendrat per convertir-lo en el seu servent fins que es morís”. Es nota en aquest component mític de la terra la lectura atenta que Faulkner feia de la Bíblia, fins al punt que dins del relat s'hi inscriu un conte mític que explica la història d'un príncep que té el poder de donar el paradís o l'infern, com a metàfora del bé i del mal tractats com a elements fora de l'abast dels homes.

Però els habitants del Revolt del Francès estan sobretot marcats per la resignació davant allò que ve. El seu cansament implacable és fruit d'haver assumit un destí inevitable. Tots tenen la consciència que no hi ha força per enfrontar-se al que els ha de succeir, que ja és escrit en alguna banda. Hi ha un personatge que és condemnat a presó i Faulkner l'aprofita per traçar en una frase la moral de tota l'obra: “cap al final del primer dia la fe va començar a esborrar-se-li de la cara i només hi va quedar l'esperança, i al matí del segon dia l'esperança també va esfumar-se i només va quedar l'expectació”.

La dels habitants del Revolt del Francès és una història dura, densa, i ho és bàsicament perquè com Faulkner fa dir a un personatge a les primeres pàgines de la novel·la, “la sang és espessa”. La sang és espessa i la terra està plena de ràbia. I “el que es dona a la terra, la terra ho guarda fins que està preparada per revelar-ho”. Benvinguts a Yoknapatwpha!